

Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat hebben verschillende fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over de geannoteerde agenda van de Milieuraad op 18 december 2023 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 916)

De fungerend voorzitter van de commissie,
Madlener

Adjunct-griffier van de commissie,
Wiendels

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inhoudsopgave

Inleiding
GroenLinks-PvdA-fractie
VVD-fractie
NSC-fractie
D66-fractie
Partij voor de Dieren-fractie

Inleiding

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Milieuraad van 18 december 2023 (hierna: de geannoteerde agenda) en hebben hierbij enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda. De leden hebben hierover nog een aantal vragen.

De leden van NSC-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda en hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda. Over de inzet van Nederland op het gebied van de verpakgingsverordening hebben de leden van de D66-fractie nog een aantal vragen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en hebben hierover enkele vragen.

GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben enkele vragen over de voortgang van de herziening van de Luchtkwaliteitsrichtlijn. Zij vinden het teleurstellend dat er geen aanscherping is geweest aan de voorgestelde grenswaarden en het jaar waarin deze behaald moeten worden. Heeft de Staatssecretaris erop aangedrongen dat de meest recente adviezen van de World Health Organization (WHO) in deze richtlijn moeten worden opgenomen? Waarom heeft de Staatssecretaris ervoor gekozen hier niet op in te zetten? Deelt zij de mening dat het onbegrijpelijk is dat de advieswaarden van de WHO – die gebaseerd zijn op wat acceptabel is voor de volksgezondheid – niet eens geïmplementeerd worden? Zo nee, waarom niet? Tevens vinden deze leden het zeer zorgelijk dat het voor lidstaten – bovenop de lage grenswaarden – in het nieuwe compromisvoorstel óók nog mogelijk wordt gemaakt om tien jaar derogatie aan te vragen na 2030.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat ook de Staatssecretaris dit teleurstellend vindt, maar hier verder niets aan lijkt te willen doen. Gaat zij zich ervoor inzetten dat deze derogatiemogelijkheid alsnog wordt geschrapt? Wat wordt de inzet van de Staatssecretaris in het vervolg en hoe ziet volgens haar het krachtenveld eruit?

VVD-fractie

Herziening verpakingsrichtlijn

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de verordening ter vervanging van de huidige verpakingsrichtlijn. Deze leden steunen de inzet van de Staatssecretaris dat Nederland, als koploper in de circulaire economie, baat heeft bij geharmoniseerde verplichtingen op het gebied van circulariteit en een goed werkende interne markt. Deze merken op dat er binnen de Europese Raad (hierna: de Raad) wordt gestuurd op een verzwakking van de verordening. Wat willen de andere lidstaten precies afzwakken en waarom? Waarom gelden hun argumenten niet voor Nederland? Wat is de inschatting van de Staatssecretaris van wat er overeind blijft van de hergebruikbepalingen? Wat betekent een verzwakking van de verordening voor het gelijke speelveld? In hoeverre zal Nederland hinder ondervinden van afgezwakte bepalingen? Hoe kijkt de Staatssecretaris naar de non-paper van Italië c.s. en wat kunnen de effecten van deze paper zijn?

De leden van de VVD-fractie lezen in het BNC-fiche dat de Staatssecretaris zich in zal zetten om de lasten van de veranderingen na de verordening proportioneel te houden voor bijvoorbeeld het midden- en kleinbedrijf (mkb). Deze leden hechten hier sterk aan, hoe gaat de Staatssecretaris hiervoor zorgen? Daarnaast is in oktober 2023 de motie van het lid Dijk (Kamerstuk 36 410 XIII, nr. 50) aangenomen waarin de Staatssecretaris wordt opgeroepen om de plastic taks zo snel mogelijk af te schaffen. Hoe verhoudt dit zich tot de verpakingsrichtlijn? En hoe gaat de Staatssecretaris daar dan mee om?

Richtlijn bodemmonitoring

De leden van de VVD-fractie merken op dat er binnen het krachtenveld in de Raad rondom de richtlijn bodemmonitoring bij de lidstaten nog verschillende voorkeuren leven. Deze leden vragen zich af waarom er is gekozen voor een verordening en niet voor een richtlijn. Waarom is het in het belang van Nederland om te kiezen voor een verordening? Deze leden willen benadrukken dat het van belang is om de richtlijn werkbaar en flexibel te maken. Welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om lidstaten in een coalitie te verenigen om gezamenlijk in te zetten op bijvoorbeeld meer flexibiliteit, »one out-all out« en de aanpak PFAS in de bodem? Zou de Staatssecretaris bereid zijn om zich hiervoor in te spannen? Daarnaast heeft de Kamer de richtlijn over bodemgezondheid niet-subsidiar verklaard en dit per brief aan de Europese Commissie (EC) laten weten. Is de Staatssecretaris bereid om hier bij de Milieuraad melding van te maken en te inventariseren welke medestanders er zijn om zo te komen tot de benodigde tweederdemeerderheid?

Voortgang luchtkwaliteit

De leden van de VVD-fractie lezen dat er een akkoord is bereikt over de Raadspositie ten opzichte van de herziening van de richtlijn Luchtkwaliteit. Deze leden merken op dat in de nieuwe tekst de mogelijkheden voor derogatie vooralsnog zijn verruimd. Deze leden lezen ook dat de door de EC voorgestelde grenswaarden en het jaar waarin deze behaald moeten worden wél overeind blijven staan. Wat betekent het dan voor de doelstellingen van de EC als een lidstaat derogatie aanvraagt? Welke effecten kan dit hebben voor Nederland? Wat is hier de inzet van de Staatssecretaris?

NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie ondersteunen de ambitie om een impuls te geven aan het verduurzamen van de Europese verpakkingenketen, en de bestaande verpakgingsrichtlijn te herzien. De Staatssecretaris zet minimaal in op behoud van ambitie van het EC-voorstel en zal uiteindelijk instemming met de Algemene Oriëntatie (AO) af laten hangen van het definitieve compromistekstvoorstel. Het hoofddoel van de door de EC voorgestelde verordening is om verpakingsafval per persoon per jaar uiterlijk 2040 met vijftien procent te verminderen ten opzichte van 2018. Deze leden vinden, in lijn met de aangenomen motie Van Esch en Van der Graaff (Kamerstuk 22 112, nr. 3788), verslechtering van de ambities onwenselijk. Kan de Staatssecretaris verduidelijken welke ontwikkeling en reductie van verpakingsafval per persoon zich sinds 2018 heeft voorgedaan? Eerder is door de Staatssecretaris gepleit voor een reductie van vijftien procent al in 2030 ten opzichte van 2018, is een hoger percentage in 2040 mogelijk realiseerbaar? Gezien het krachtenveld in de Raad, wat is de inschatting van de Staatssecretaris in het overeind houden van hergebruik-bepalingen? Op welke manier zal de Staatssecretaris, als voorloper, hinder ondervinden van de waarschijnlijk afgezwakte bepalingen zoals die nu voorliggen? En blijven er mogelijkheden voor lidstaten om ambitieuzer te zijn als dat wenselijk wordt geacht? Hoe schat de Staatssecretaris het non-paper van Italië c.s. in, en wat voor effect zal dat op de Raad hebben? Wat is de relatie van deze verordening met ons statiegeldsysteem, beperkt dat de mogelijkheden en zo ja hoe?

Richtlijn Bodemmonitoring

De leden van de NSC-fractie verwelkomen samen met de Staatssecretaris het doel van de richtlijn Bodemmonitoring om te werken aan een voortdurende verbetering van bodemherstel door duurzaam bodembeheer en het terugdringen van bodemverontreiniging. Tegelijkertijd delen deze leden de kanttekeningen van de Staatssecretaris. Het is belangrijk dat voldoende rekening wordt gehouden met het dichtbevolkte karakter, de bevolkingsgroei en schaarse ruimte van Nederland. Het EC-voorstel bevat de allereerste EU-wetgeving op het gebied van bodem. Eerder zijn de Tweede Kamer en Eerste Kamer tot een negatief subsidiariteitsoordeel gekomen, als enige lidstaat in de EU. Een oordeel dat deze kunnen volgen, mede gezien de inzet van de Staatssecretaris om de nationale monitoringssystematiek zoveel mogelijk te handhaven. Bij bespreking van dit voorstel in de EU-landbouwcommissie hebben meerdere landen gewezen op de »Reasoned Opinion» met het negatieve subsidiariteitsoordeel van Nederland. Kan de Staatssecretaris aangeven of er inmiddels meer landen, en zo ja welke, zich kunnen vinden in het negatieve subsidiariteitsoordeel? En kan de Staatssecretaris reflecteren op de keuze om nu vooral inhoudelijke kanttekeningen te plaatsen bij dit voorstel in plaats van te blijven bij een negatief subsidiariteitsoordeel? Deze leden ondersteunen tevens de overige kanttekeningen van de Staatssecretaris, zoals de aanpassing van het mitigatieprincipe, dat voorschrijft dat ruimtebeslag en kwaliteitsverlies moet worden gecompenseerd, en het schrappen van het »one out all out» -principe. Met dit principe stelt de EC dat een bodem alléén als gezond wordt beoordeeld als deze alle van nature aanwezige bodemeigenschappen kan vervullen. Als een enkele indicator negatief is, wordt de bodem als ongezond beschouwd (met uitzondering van de indicator voor ruimtebeslag en bodemafdekking). Zoals beschreven in het BNC-fiche kan dit principe leiden tot onhaalbare doelstellingen en de (toekomstige) verplichting om ingrijpende maatregelen te nemen. Wat is de inschatting van de Staatssecretaris van de timing van de richtlijn? De stemmingen in het Europees parlement (EP) zullen dusdanig laat zijn dat afronding voor de Europese

verkiezingen waarschijnlijk heel lastig is. En wat is de planning voor de Raad? De Staatssecretaris geeft aan dat er nog geen beeld is van het krachtenveld in de Raad. Is de Staatssecretaris wel bezig om andere lidstaten in een coalitie te verenigen als het gaat om voor Nederland belangrijke principes (zoals flexibiliteit, one out-all out, aanpak van PFAS in de bodem)? Of, zoals hierboven aangegeven, om alsnog tot een negatief subsidiariteitsoordeel te komen?

De leden van de NSC-fractie waarderen de inzet van de Staatssecretaris om het »Greater North Sea Basin initiative« op de kaart te zetten. Deze leden vinden dat zeer belangrijk gezien de ambities voor hernieuwbare energie op de Noordzee. Kan de Staatssecretaris aangeven welke vervolgstappen worden gezien en hoe andere Noordzee-landen blijvend worden betrokken in de doelen?

D66-fractie

De leden van de D66-fractie zijn benieuwd, gezien het krachtenveld in de Raad, naar wat de inschatting van de Staatssecretaris is in het overeind houden van hergebruik-bepalingen? In het verlengde hiervan: is de in het BNC-fiche aangegeven wens om het voorstel ook op de milieugrondslag te baseren (om zo meer mogelijkheid te geven aan lidstaten om ambitieuzer te zijn), ook gelukt, of zijn daarvoor geen medestanders? Op welke manier zal Nederland, als voorloper, hinder ondervinden van de waarschijnlijk afgezwakte bepalingen zoals die nu voorliggen? Hoe schat de Staatssecretaris het non-paper van Italië c.s. in, en wat voor effect zal dat op de Raad hebben? Deze leden horen graag van de Staatssecretaris op welke manier zij zich inzetten voor een zo ambitieus mogelijke uitkomst van deze onderhandelingen. Is de Staatssecretaris het met deze leden eens dat een ambitieuze uitkomst van de onderhandelingen zowel voor het milieu als voor circulaire koplopers de beste uitkomst is?

Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen met betrekking tot de Verpakkingsverordening dat de Staatssecretaris van het compromistekst-voorstel wil laten afhangen of er wordt ingestemd met de algemene oriëntatie. Ook lezen deze leden dat Nederland, in lijn met de motie Van Esch/Van der Graaf (Kamerstuk 22 112, nr. 3788), zich stevig zal uitspreken tegen verslechtering van de ambities van de Verpakkingsverordening. Deze leden nemen daarom aan dat, indien het compromistekst-voorstel op welk punt dan ook een afzwakking is van het eerdere voorstel van de Verordening, Nederland dan dus zal tegenstemmen. Kan de Staatssecretaris dit toezeggen? Zo nee, waarom niet? Zal de Staatssecretaris ook bilateraal inzetten op het hooghouden van de ambitie? De Staatssecretaris erkent ook dat het feit dat sommige lidstaten voor verslechtering van de ambities pleiten mede ingestoken is door de sterke lobby van de industrie. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat ze in de Milieuraad zal betogen dat de invloed van de rijke industriële lobby problematisch is? Kan de Staatssecretaris dan ook pleiten voor het onderzoeken van maatregelen om die invloed verder te beperken?

In het kader van de Luchtkwaliteitsrichtlijn lezen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het mogelijk wordt om in één keer maximaal tien jaar derogatie aan te vragen na 2030, maar dat het kabinet hier teleurgesteld over is. De Staatssecretaris heeft eerder aangegeven dat als de nieuwe normstelling niet overal in Nederland gehaald kan worden, er een later doeljaar – uiterlijk 2035 – gekozen moet worden en dat ook daarna uitstel nog mogelijk moet zijn. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat Nederland geen derogatie gaat aanvragen? Zo nee, waarom niet?

Voor luchtkwaliteit is het tevens van groot belang dat BREF's (Best Beschikbare Techniek) regelmatig worden herzien, volgens Europese regels uiterlijk acht jaar na publicatie van de vorige versie. De EU loopt nu achter en lidstaten hanteren vaak nog verouderde inzichten uit circa 2012. Volgens het «Eindrapport Herziening richtlijn luchtkwaliteit» lopen we jaren achter.¹ Ziet de Staatssecretaris dat dit mogelijk ten koste gaat van luchtkwaliteit en gezondheid? Wil de Staatssecretaris toezeggen de noodzaak van de versnelling van de herziening van de BREF's in te brengen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat de Staatssecretaris tijdens het commissiedebat op 12 oktober jl. het belang van het weerbaar maken van Nederland tegen extreme weersomstandigheden onderstreepte. De Staatssecretaris stelde tevens dat het de inzet is van het Nederlands beleid om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de gezondheid van de bodem en het klimaat, water en biodiversiteit. Tegelijkertijd wil de Staatssecretaris het voorstel van de EC afzwakken, omdat dat volgens haar mogelijk tot onhaalbare doelstellingen kan leiden. Deze leden vragen zich af waarom die doelstellingen volgens de Staatssecretaris onhaalbaar zijn, als het kabinet eerder de doelstellingen van de Bodemstrategie om in 2050 gezonde bodems te hebben, heeft verwelkomd. Hoe is de Staatssecretaris van plan die doelstellingen te halen als het tegen het »one out all out«-principe en voor afzwakking van de Bodemrichtlijn pleit? Hoe komt het dat de Staatssecretaris het belang van weerbaarheid erkent, maar daarbij voor afzwakking van deze belangrijke EU-richtlijn is? Erkent de Staatssecretaris dat het belangrijk is bodems maximaal te beschermen?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen ook dat de Staatssecretaris het argument gebruikt dat Nederland een dichtbevolkt land is met een groeiende bevolking en bloeiende economie. Hierdoor zet het kabinet in op aanpassing van het mitigatieprincipe dat voorschrijft dat ruimtebeslag en kwaliteitsverlies moet worden gecompenseerd, en het schrappen van het »one out all out«-principe. Hoe draagt dat volgens de Staatssecretaris bij aan het maximaal beschermen van onze bodems? In plaats van te pleiten voor het schrappen van het mitigatieprincipe, is de Staatssecretaris bereid de noodzakelijke keuzes te maken over waar we het land wel en niet voor gebruiken? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris in dat kader bereid om de nut en noodzaak van het gebruik van bodem voor giftige sierteelt onder de loep te nemen? Zo nee, waarom niet? Waarom grijpt de Staatssecretaris deze richtlijn, die nodig is en wat deze leden betreft ambitieuzer had moeten zijn, niet aan om vaart te maken met herinrichting van de grond die we in Nederland hebben en waarvan meer dan de helft voor de veehouderij wordt gebruikt (waarvan een groot deel voor veevoer)?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vinden dat er voldoende wetenschappelijk consensus is dat Nederland meer mensen kan voeden met minder grond, door in te zetten op meer plantaardig voedsel van eigen bodem. Goede landbouwgronden zouden dan niet naar de vee-industrie gaan, maar naar plantaardig voedsel voor menselijke consumptie. Met een volledig plantaardig voedselsysteem blijft er ruimte over die we anders kunnen gaan benutten, aldus de wetenschappers. Ruimte die kan bijdragen aan het oplossen van allerlei grote opgaven in Nederland, zoals bijdragen aan biodiversiteits- en klimaatdoelen, het aanplanten van bos.^{2, 3} De transitie naar meer plantaardig zou volgens

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2023Z17112&did=2023D41704>

² <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/plantaardig-menu-van-eigen-bodem-voor-heel-nederland/>

wetenschappers ook de veerkracht van onze voedselvoorziening verbeteren.⁴ Deze leden vragen zich af of de Staatssecretaris dit laatste feit erkent. Erkent zij ook, in lijn met wetenschappelijke rapporten, dat er kansen zijn om grond efficiënter in te richten dan voor veevoer, door het verbouwen van plantaardig voedsel direct voor de mens in plaats van landbouwdieren uit de intensieve veehouderij? Op die manier kan de Staatssecretaris toewerken naar een duurzame economie en tegelijkertijd de natuur- en woningcrises oplossen. Zo nee, waarom negeert de Staatssecretaris wetenschappelijke adviezen en conclusies?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat de Staatssecretaris impliceert dat er op sommige punten genoeg regels zijn om de bodem te beschermen tegen verontreiniging, door bijvoorbeeld de Nitraatrichtlijn en water- en luchtkwaliteitsregels. Hoe verklaart de Staatssecretaris dan dat ondanks het feit dat die water- en luchtkwaliteitsregels al decennialang bestaan, nog steeds de meeste van onze bodems in slechte conditie zijn? De Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli) concludeert daarnaast dat wettelijke doelen ten aanzien van natuur en water niet worden gehaald. De Staatssecretaris geeft wederom aan dat ze door het huidige voorstel voor de bodemrichtlijn bang is voor «(toekomstige) verplichting om ingrijpende maatregelen te nemen». Dit terwijl wetenschappers er juist op wijzen dat alleen ingrijpende maatregelen het tij nog kunnen keren⁵.⁶ Hoe draagt deze houding van de Staatssecretaris bij aan het beschermen van onze bodems? Ziet zij ook in dat ingrijpende maatregelen uiteindelijk noodzakelijk zijn, gezien de opstapeling van problemen en het voortdurend niet halen van belangrijke doelen? Daarbij komt dat de Staatssecretaris de traagheid van bodems erkent. Is de Staatssecretaris het met deze leden eens dat dit des te meer reden is om in te zetten op strengere regels om zo snel mogelijk naar gezonde bodems toe te werken? Zo nee, waarom niet? Ook lezen deze dat de inzet van de Staatssecretaris is om de nationale monitoringssysteem zoveel mogelijk te handhaven. Waarom is dat het uitgangspunt en hoe draagt dat volgens de Staatssecretaris bij aan het maximaal beschermen van onze bodems?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen daarnaast dat de EC op 22 november jl. een voorstel over bosmonitoring heeft gedaan en kijkt uit naar het BNC-fiche. Deze leden lezen in het EC-voorstel dat de bossen en andere beboste gebieden in de EU steeds meer onder druk komen te staan door klimaatverandering en menselijk gebruik. Gevaren zoals bosbranden, uitbraken van plagen, droogte en hittegolven, die elkaar vaak versterken, zullen tot meer catastrofale gebeurtenissen leiden, vaak over de landgrenzen heen. De Staatssecretaris zal het voorstel verwelkomen, maar gaat de Staatssecretaris ook het belang benadrukken? Zo ja, op welke manier?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen dat de EC een toelichting gaat geven op de EU-missies die als instrument kunnen dienen voor lokale klimaatactie. Tegelijkertijd is het geval dat de huidige Europese aanbestedingsregels nog bevorderen dat opdrachten naar de inschrijver met de laagste prijs gaan en worden duurzame keuzes van lokale overheden daardoor geremd. Vindt de Staatssecretaris ook dat de

³ <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2022/01/hoe-plantaardig-eten-niet-alleen-onze-co2-voetafdruk-verkleint-maar-ook-de-co2-opname-vergroot>

⁴ <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2022/11/een-ander-dieet-helpt-bij-voedselcrises-zoals-tijdens-de-oorlog-in-oekraïne>

⁵ <https://www.wur.nl/nl/nieuws/zes-knopen-doorhakken-voor-een-nieuwe-visie-op-landbouw-voedsel-en-natuur.htm>

⁶ <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/goed-water-goed-geregeld>

aanbestedingsregels van de EU de (lokale) overheden meer ruimte zouden moeten geven om het publieke belang te beschermen en altijd te kiezen voor duurzame en sociale ondernemers? Zo nee, waarom niet?

Tot slot lezen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het inkomend Belgisch voorzitterschap de inhoudelijke prioriteiten voor de eerste zes maanden van 2024 zal presenteren. Deze zullen deze leden teruglezen in het verslag van de Milieuraad op 18 december. Kan de Staatssecretaris tevens terugkoppelen op welke data de Milieuraden tijdens het Belgisch voorzitterschap gepland zijn en of wat er naar verwachting tijdens die Milieuraden geagendeerd zal staan?